

Vaszary János (1867-1939)

Balatoni tájkép, 1925

olaj, vászon 64x82 cm

Jelezve jobbra és balra fent: Vaszary J.

Irodalom:

- Bálint Jenő: Vaszary János művészete Budapest, 1927.
- Péter András: Fruchter Lajos gyűjteménye Magyar Művészet, 1931. 61-110.
- Petrovics Elek és Kárpáti Aurél: Vaszary Budapest, 1941.
- Bodnár Éva: A magyar műgyűjtés történetéből Fruchter Lajos gyűjteménye.
- Magyar Művészettörténeti Munkaközösség Évkönyve 1953. 633-661.
- Vaszary János biográfia és bibliográfia Kaposvár, 1970.
- Haulisch Lenke: Vaszary János Budapest, 1978.

Kiállítva:

- Magyar Táj és Életkép kiállítás Műcsarnok, 1927. jan. febr. 747. kat. szám
- II. Esposizione internazionale di belle arti della citta di Fiume, Fiume, 1927 230. kat. szám Ezen a kiállításon Vaszary János képeit Medaglia commemorativa-val tüntették ki.
- Esposizione Internazioale d'Arte della citta di Venezia 1928
- Genova-i magyar kiállítás 1929, Aranyérem
- Vaszary János gyűjteményes kiállítása Ernst Múzeum, 1930.31. kat. számon

Reprodukálva:

- Magyar Művészet, 1930. 126.

Proveniencia:

- Egykor Fruchter Lajos gyűjteményében

"A gyűjtemény harmadik Vaszary-képe: a Balatoni táj, néhány évvel későbbi korszak alkotása, amelyben nemcsak az ábrázolás intenzitása, de a jelenségek tömör és koncentrált fogalmazása folyékonyabb, könnyedebb és némileg dekoratívabb és impresszionisztikusabb hajlandóságú stílusnak engedett helyet." (Péter András: Fruchter Lajos gyűjteménye 1931)

Fruchter Lajos, aki a két világháború közötti időszaknak egyik legkiválóbb gyűjtője volt, 1929-től kezdve, Oltványi-Ártinger Imrénél tett látogatása után, gyűjteményébe tudatosan, elsősorban a Gresham-asztaltársaság (Bernáth, Szőnyi, Egry stb.) alkotóinak munkáit vásárolta. Kollekciónak karaktere már 1932-33-ra kialakult. Éppen ezért fontos, hogy Fruchter Vaszary János *Balatoni táj* című festményét a művész 1930-as Ernst múzeumbeli kiállításán vásárolta meg, tehát már a tudatos gyűjtés időszakában.

Ezen a kiállításán Vaszary többségében az új, "fehér-alapú" korszakában (Haulisch) készült műveit mutatta be (*Városi világlátás* 1930, *Morfinista* 1930,) melyek egyúttal összegzései

is az elmúlt öt év művészi eredményeinek. A festő 1928-ban így nyilatkozott művészetéről: *"A nap lángol és a tenger ontja a hús szelet. Itt ülök és festek, megettem és körülöttem az elmaradhatatlan érdeklődők, akik ha megszólalnak, mindig csak ezt hajtogatják: bell "colori."* Ennek a korszaknak szintén egy korai, de már jellegzetes műve, az Ernst Múzeumban is szereplő *Bazárok Viareggio*-ban már Fruchter Lajos tulajdonában volt. A gyűjtőt különböző szempontok inspirálhatták a *Balatoni táj* című kép megvételére, mely stílusjegyeit tekintve inkább kapcsolódik Vaszary korábbi ún. fekete-alapú korszakához. Egyrésztől teljessé akarta tenni az ekkor már létező Vaszary kollekciónak (*Cirkusz* 1922 körül, *Jegyenék a Balaton mellett* 1923), másrésztől a *Balatoni táj* stílusában, témájában sokkal inkább illeszkedett a Gresham-kör hangulati, intim, a fényben feloldódó posztimpresszionista tájfestészetéhez, mint Vaszary harmincas években kiteljesedő fehér alapú, tiszta színeket használó, szintetizáló, konkrét piktúrájához.

Az 1925-ös franciaországi út jelentősen befolyásolta Vaszary János festészetét. Palettája kivilágosodott, a vastagon felrakott festékréteg helyett, ebben segítségére volt az akvarell technika, áttetsző lazúros felületeket alkotott. A KUT második kiállításán 1925-ben bemutatott balatoni képek (köztük a *Siófoki kikötő*, 1925) már erről az egyszerűsödésről tanúskodnak. A *Balatoni táj* című képe is ezt a folyamatot követi. Így a színredukció tekintetében, ellentétben a korábbi képek szín-tobzódásával, a festmény a szürkék és a vörösök ellentétére épít. A horizont feletti felhős ég, mely több, mint a kép felét elfoglalja, pedig a későbbi fehér alap előkészítéseként is felfogható. Az előtérben elhelyezkedő kisebb csoportosulások előkelő tagjai, akik feltehetően egy borús késő nyári napon sétálgatnak a Balaton partján, a zsánerek XVIII. században kialakult "fête galante" típusát jelenítik meg. A természetben kosztümszerű öltözetben látható társaság a rokokóban kialakult életképek parafrázi-saként értelmezhető. A *Cirkusz*, a *Színpadi jelenet* a balatoni képek mellett, kedvelt témája volt Vaszarynak a húszas évek első felében. Mintha a cirkuszi képekről ismert figurák elevenedtek volna meg a Balaton partján sétáló alakokban.

A kép értelmezésének a kulcsát a hagyományos műfaji kategóriák határainak egybejátszása adja; a klasszikus impresszionista tájkép, illetve a gálás életkép egy festményen, és egy időben történő szerepeltetése. Ettől a kép kissé bizarr, meglepő, ugyanakkor titokzatos és varázslatos jelleget ölt, az értelmezés sokféleségének nyújt teret.

Vaszary János festményének szereplői melankólikusak, elvagyódóak, merengve nézik az előttük kitárulkozó víz alkonyi hullámait.

K.A.